

Bankų apklausos apžvalga

2021 m. IV ketvirtis–2022 m.
I ketvirtis

Bankų apklausos apžvalga

ISSN 2424-5518 (online)

2021 m. IV ketvirtis–2022 m. I ketvirtis

© Lietuvos bankas, 2022
Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
www.lb.lt

Apžvalgą parengė Lietuvos banko Finansinio stabilumo departamentas.
Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

APKLAUSOS TIKSLAI, SUDARYMO METODAI IR PRINCIPAI

Atliekant Lietuvoje veikiančių komercinių bankų ir užsienio bankų filialų apklausą, siekiama gauti informacijos apie bankų skolinimo veiklą: taikomus kreditavimo standartus, paskolų namų ūkiams ir įmonėms sąlygas, jų kaitos veiksnius, paskolų paklausą, bankų lūkesčius dėl tolesnės kreditavimo raidos ir kt.

Apklausos respondentai – vadovaujamas pareigas paskolų teikimo padaliniuose einantys bankų darbuotojai. Rengiant šią apžvalgą, naudoti apibendrinti duomenys, gauti Lietuvos bankui atlikus keturių komercinių bankų ir penkių užsienio bankų filialų (toliau – bankai) apklausą. Jų buvo prašoma atsakyti, kaip per ketvirtį pasikeitė bankų skolinimo veikla, kokie buvo bankų atstovų lūkesčiai dėl kreditavimo standartų ir paskolų paklausos kitimo per artimiausius tris mėnesius. 2021 m. ketvirtojo ketvirčio apklausa atlikta 2021 m. gruodžio mėn., o 2022 m. pirmojo ketvirčio apklausa – 2022 m. kovo mėn.

Apklausos rezultatų apžvalgoje pateikiama apibendrinta respondentų nuomonė ir ji nebūtinai parodo oficialią bankų, taip pat ir Lietuvos banko ar jo tarnautojų poziciją ir vertinimus. Apibendrinant nuomonę ir skaičiuojant vieną ar kitą atsakymą pasirinkusių bankų dalį, bankų atsakymai traktuojami vienodai, nepriklausomai nuo jų užimamos rinkos dalies.

Paveiksluose pateikiamas rodiklis „procentų skirtumas“ yra apibrėžiamas kaip bankų, atsakiusių, kad skolinimo standartai arba sąlygos švelninami, dalies (procentais) ir bankų, atsakiusių, kad skolinimo standartai arba sąlygos griežtinami, dalies skirtumas. Vertinant paklausą procentų skirtumas reiškia bankų, atsakiusių, kad paklausa augs, dalies ir bankų, atsakiusių, kad paklausa mažės, dalies skirtumą.

Nuo 2015 m. Lietuvoje veikiančių komercinių bankų ir užsienio bankų filialų apklausos rezultatai įtraukiami ir į euro zonos bankų apklausos, kurią viešai skelbia Europos Centrinis Bankas (ECB), rezultatus. Šioje ir ECB skelbiamoje apžvalgoje esantys rezultatai gali nesutapti, nes, atsižvelgiant į esamą praktiką, ECB yra pateikiami ne visų apklausoje dalyvavusių, o keturių didžiausių rinkos dalį pagal turimą turtą užimančių bankų apibendrinti apklausos rezultatai. Euro zonos bankų apklausos apžvalgą galima rasti [ECB interneto svetainėje](#).

APKLAUSOS REZULTATŲ SANTRAUKA

Apklausoje rezultatai rodo, kad 2022 m. pirmąjį ketvirtį, Rusijai pradėjus karą prieš Ukrainą, suprastėjo bankų lūkesčiai dėl įmonių būklės raidos, taip pat buvo tikimasi mažesnės kredito paklausos ir paskolų teikimo standartų griežtinimo artimiausią ketvirtį, tačiau esamų standartų bankai reikšmingai nekeitė. Padidėjusi konkurencija ir toliau prisidėjo prie mažėjančių namų ūkių paskolų maržų. Nors įmonių raidos būklės perspektyvos prastėjo, esama finansinė padėtis buvo vertinama palankiai, tačiau nuo pandemijos labiausiai nukentėjusiems viešbučiams ir restoranams bankai vis dar riboja skolinimą. Lūkesčiai dėl būsto kainų augimo ir toliau buvo teigiami, tačiau dauguma bankų rinkoje išvėlgė pasiūlos pusės disbalansus.

APKLAUSOS REZULTATŲ APŽVALGA

2022 m. pirmąjį ketvirtį, prasidėjus Rusijos karui prieš Ukrainą, bankai šiek tiek griežtino skolinimo standartus, tačiau 2021 m. padidėjusi konkurencija ir toliau prisidėjo prie mažėjančių namų ūkių paskolų maržų. Dėl Rusijos karo prieš Ukrainą pasikeitęs bankų rizikos vertinimas lėmė, kad šiek tiek griežtėjo tiek įmonių, tiek būsto paskolų teikimo standartai (žr. 1 ir 7 a pav.). Pažymėtina, kad prie griežtėjančių būsto paskolų teikimo standartų prisidėjo ir Lietuvos banko [padidintas](#) minimalaus pradinio įnašo reikalavimas antrajai ir paskesnėms būsto paskoloms, tačiau mažiau bankų griežtino skolinimo standartus, nei planavo 2021 m. ketvirtąjį ketvirtį. Vartojimo paskolų teikimo standartai iš esmės nekito (žr. 7 b pav.). Karo poveikį labiausiai atspindi bankų lūkesčiai: daugiau nei pusė bankų ketino griežtinti paskolų įmonėms teikimo standartus, o beveik trečdalis – vartojimo ir būsto paskolų teikimo standartus (žr. 5 ir 11 pav.). Nors standartai šiek tiek griežtėjo, paskolų įmonėms sąlygos iš esmės nekito, o dėl išaugusios konkurencijos dalis bankų ir toliau mažino paskolų namų ūkiams maržas (žr. 2 ir 8 pav.).

2021 m. pabaigoje paskolų paklausa sparčiai augo, tačiau, dėl Rusijos karo prieš Ukrainą padidėjus neapibrėžtumui, paklausa nustojo augti, o paklausos lūkesčiai suprastėjo. 2021 m. ketvirtąjį ketvirtį paskolų įmonėms paklausa didėjo išaugus įmonių apyvartinių lėšų ir investicijų poreikiui (žr. 4 pav.). Ypač reikšmingai didėjo būsto paskolų paklausa – išaugusią paklausą fiksavo 70 proc. būsto paskolas teikiančių bankų, o vartojimo paskolų paklausos padidėjimą – 40 proc. bankų (žr. 10 pav.). Paskolų paklausą labiausiai didino sumažėjusios palūkanų normos ir išaugęs vartotojų pasitikėjimas, o būsto paskolų atveju – ir būsto rinkos perspektyvų vertinimas. Vis dėlto, prasidėjus karui, paskolų namų ūkiams paklausa nustojo augti, o paskolų įmonėms paklausa šiek tiek sumažėjo. Taip pat reikšmingai koregavosi kredito paklausos lūkesčiai – dauguma bankų tikėjosi, kad 2022 m. antrąjį ketvirtį mažės tiek paskolų namų ūkiams, tiek įmonėms (ypač didelėms įmonėms ir ilgalaikėms paskoloms) paklausa (žr. 6 ir 12 pav.).

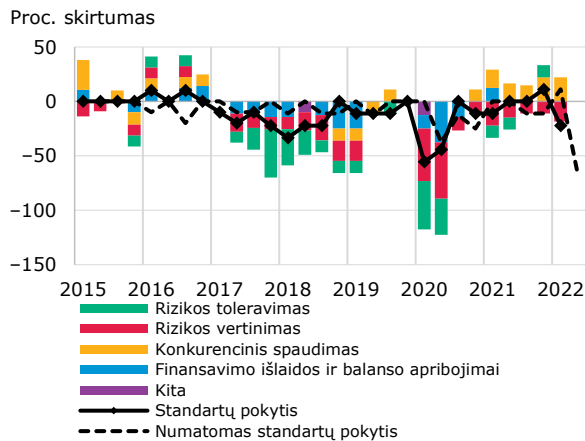
Įmonių ir namų ūkių finansinę būklę bankai vis dar vertino palankiai, tačiau finansinės būklės raidos vertinimas pablogėjo. 2021 m. pirmąjį ketvirtį visų veiklų įmonių būklė buvo vertinama palankiai, o geriausiai – prekybos ir gamybos įmonių būklė (žr. 13 pav.). Taip pat pirmą kartą nuo pandemijos pradžios mažiau nei pusė bankų nurodė, kad viešbučių ir restoranų būklė yra bloga. Vis dėlto daugumos ekonominių veiklų būklės raidą dalis bankų įvertino kaip blogėjančią (žr. 14 pav.). Prasčiausiai vertintos statybos ir NT įmonių būklės perspektyvos, taip pat buvo tikimasi mažesnės konkurencijos dėl skolinimo šių veiklų įmonėms (žr. 16 pav.), o beveik pusė respondentų neigiamai vertino gamybos ir transporto sektorius. Statybos, gamybos ir transporto ekonominės veiklos, Lietuvos banko [vertinimu](#), yra labiausiai pažeidžiamos dėl Rusijos karo prieš Ukrainą padarinių. Nors, respondentų nuomone, kai kurių įmonių perspektyvos prastėjo, konkurencija dėl skolinimo įmonėms ir namų ūkiams 2022 m. pirmąjį ketvirtį šiek tiek didėjo (žr. 15 pav.). Bankai labiausiai skolinimą vis dar riboja viešbučiams ir restoranams, taip pat padidėjo ribojančiųjų skolinimą NT, statybos ir transporto sektoriams (žr. 17 pav.). Dažniausiai bankai skolinimą riboja dėl bendros ekonominės situacijos (žr. 18 pav.).

Bankai ir toliau tikisi, kad NT kainos sparčiai kils, o gyvenamojo NT rinkoje išvėlgė pasiūlos disbalansą. Pastaruosius keturis ketvirčius bankų lūkesčiai dėl gyvenamojo NT kainų augimo per artimiausius metus reikšmingai nekito – visi bankai tikėjosi naujos statybos būsto kainų augimo, dauguma – daugiau kaip

5 proc., o 8 iš 9 respondentų manė, kad kils senos statybos kainos (dauguma bankų tikėjosi augimo iki 5 %, žr. 19 pav.). Vis dėlto lūkesčiai tapo šiek tiek prastesni nei 2021 m. viduryje, nes neliko manančiųjų, kad per artimiausius 12 mėn. kainos kils daugiau nei 10 proc. Komerčio NT kainų raidos perspektyvos taip pat buvo teigiamos – nuo 2021 m. ketvirtojo ketvirčio nė vienas bankas nesitikėjo kainų mažėjimo, o dauguma prognozavo metinį augimą iki 5 proc. Ir toliau esant išaugusiems lūkesčiams dėl būsto kainų, bankų, įžvelgiančių disbalansų šioje rinkoje, dalis tebebuvo padidėjusi – taip manė 8 iš 9 apklaustųjų (žr. 20 pav.). Pažymėtina, kad 2021 m. viduryje dauguma bankų būsto rinkoje įžvelgė paklausos pusės disbalansų, tačiau nuo 2021 m. ketvirtojo ketvirčio labiau pastebimi pasiūlos pusės disbalansai (žr. 21 pav.).

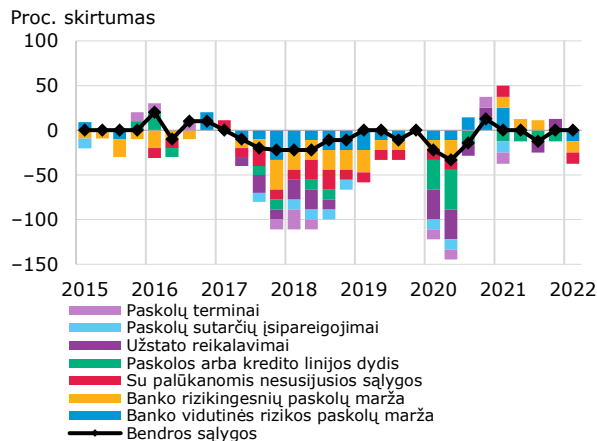
SKOLINIMAS ĮMONĖMS

1 pav. Įmonėms taikomų paskolų ir kredito linijų standartų pokytis per ketvirtį, jį lėmę veiksniai ir numatomas standartų pokytis kitą ketvirtį

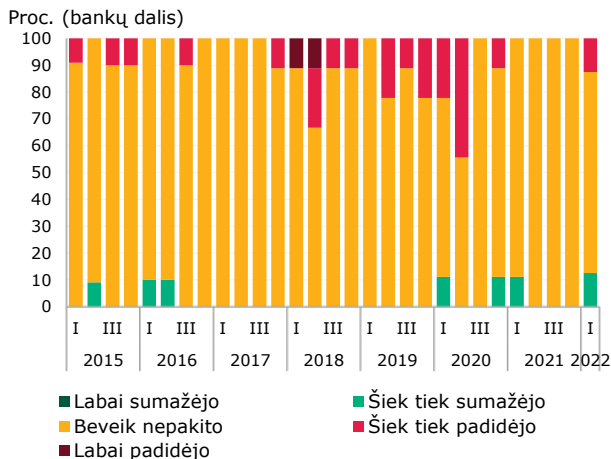
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia standartų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

2 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų ir kredito linijų teikimo įmonėms sąlygos?

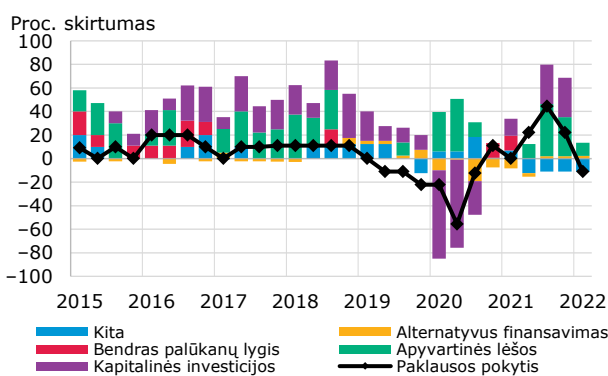
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia sąlygų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

3 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito įmonių pateiktų ir atmestų naujų paskolų paraiškų dalis?

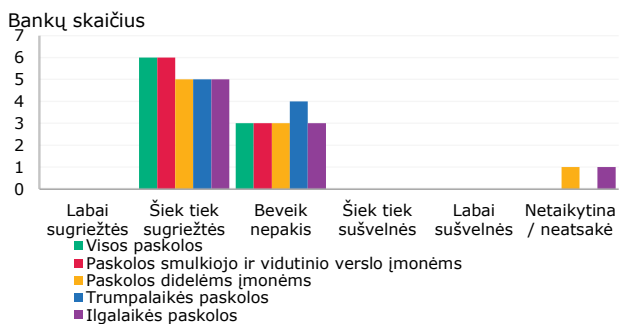
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

4 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų įmonėms paklausa ir kokie veiksniai tą lėmė?

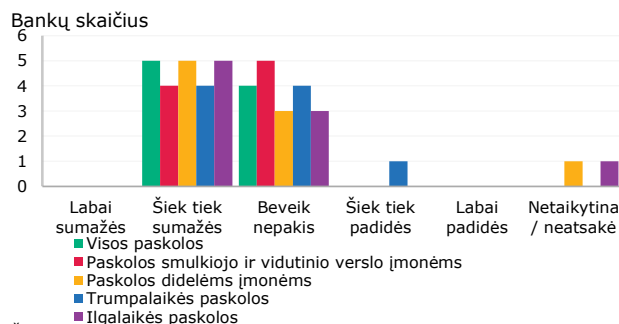
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastabos: alternatyvų finansavimą sudaro vidaus finansavimo, paskolų iš kitų bankų, paskolų iš nebankinių institucijų, obligacijų ir akcijų išleidimo kategorijų aritmetinis vidurkis. „Kita“ sudaro susiliejamų (išsigijimų) ir restruktūrizacijos bei skolos refinansavimo kategorijų ir kitų priešąčių aritmetiniai vidurkiai. Teigiamas proc. skirtumas reiškia paklausos didėjimą, neigiamas – mažėjimą.

5 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis Jūsų banko taikomi paskolų įmonėms standartai?

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: remiantis 2022 m. kovo mėn. atliktos apklausos vertinimu. „Netaikytina“ reiškia, kad bankas netaikia to segmento paskolų.

6 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis paskolų ir kredito linijų įmonėms paklausa (išskyrus įprastus sezoninius svyravimus)?

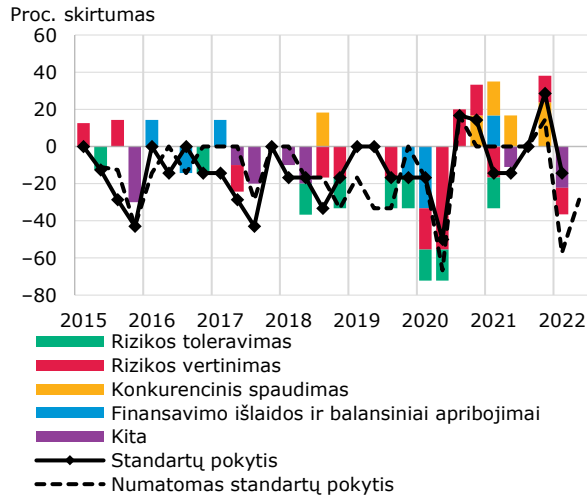

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: remiantis 2022 m. kovo mėn. atliktos apklausos vertinimu. „Netaikytina“ reiškia, kad bankas netaikia to segmento paskolų.

SKOLINIMAS NAMŲ ŪKIAMS

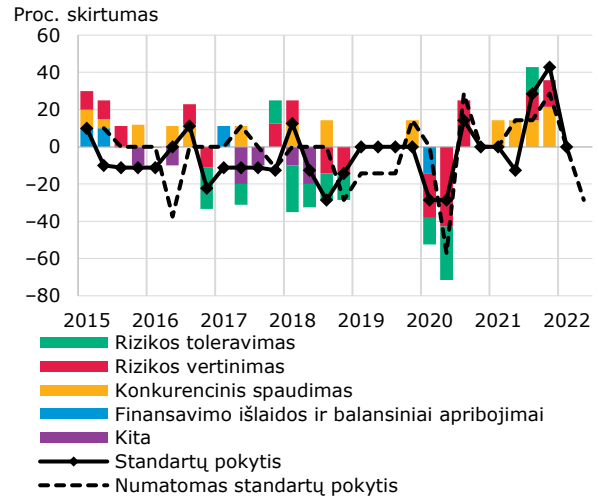
7 pav. Bankų namų ūkiams taikomų paskolų ir kredito linijų standartų pokytis per ketvirtį, jį lėmę veiksniai ir numatomas standartų pokytis kitą ketvirtį

a) Būsto paskolos

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia standartų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

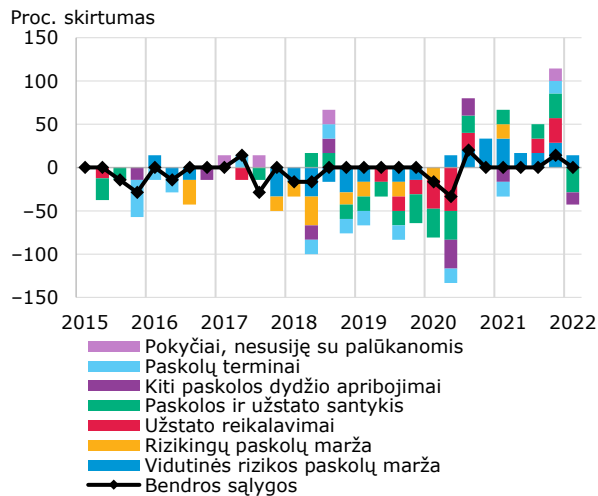
b) Vartojimo ir kitos paskolos

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia standartų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

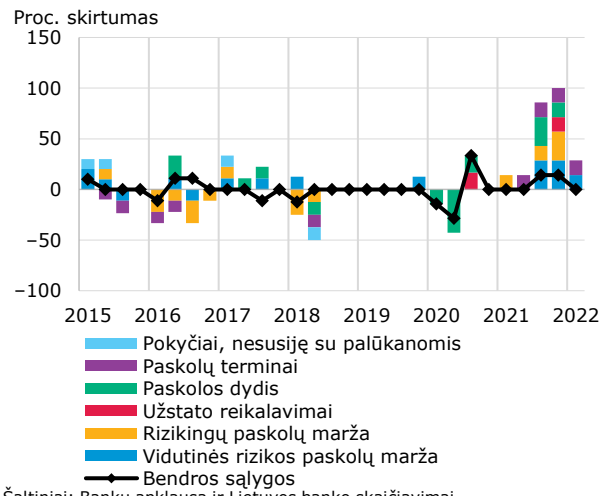
8 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų ir kredito linijų teikimo namų ūkiams sąlygos?

a) Būsto paskolos

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia sąlygų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

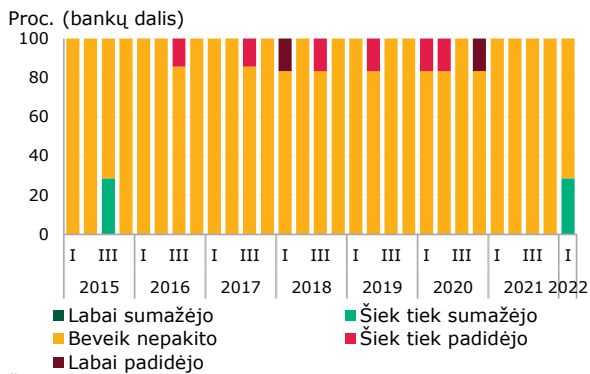
b) Vartojimo ir kitos paskolos

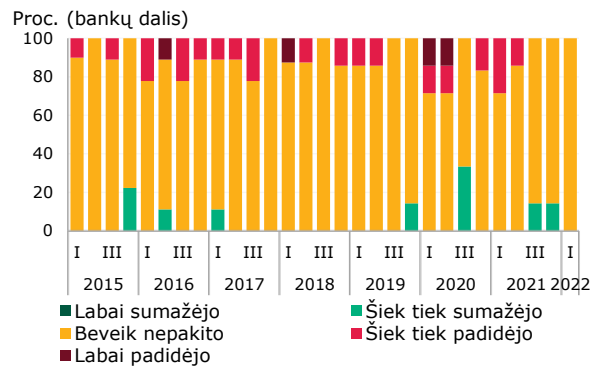
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia sąlygų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

9 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito namų ūkių pateiktų ir atmestų naujų paskolų paraiškų dalis?

a) Būsto paskolos

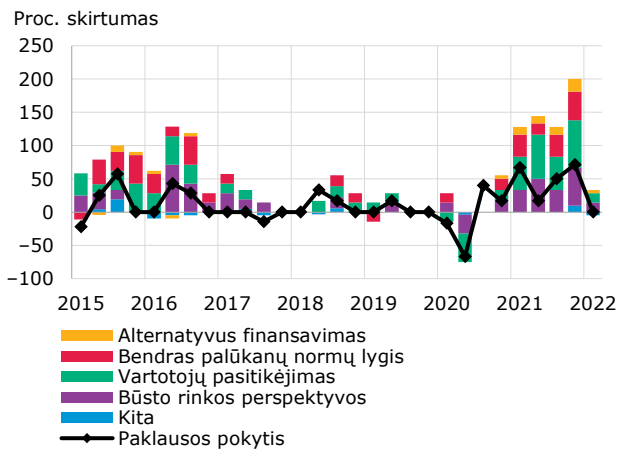

b) Vartojimo ir kitos paskolos

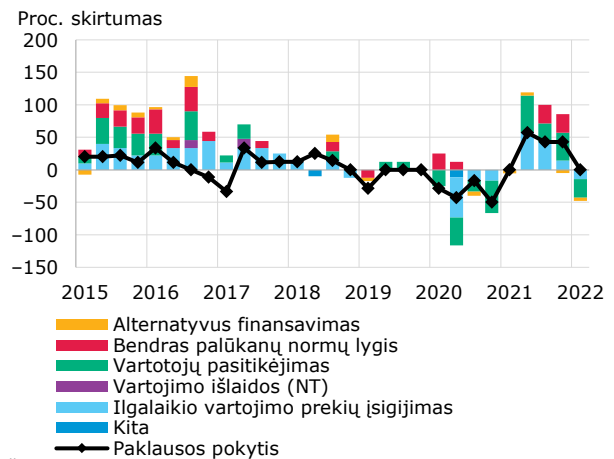

10 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų namų ūkiams paklausa ir kokie veiksniai tą lėmė?

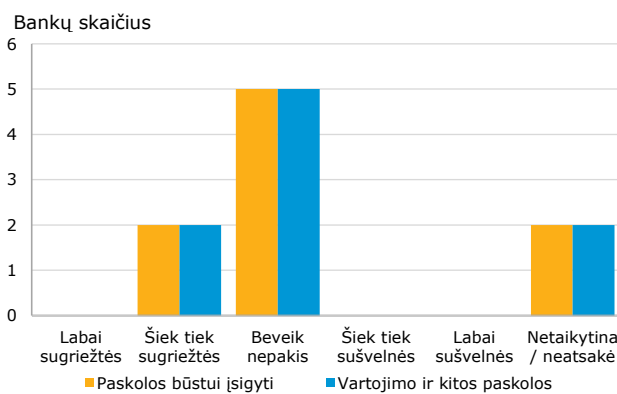
a) Būsto paskolos

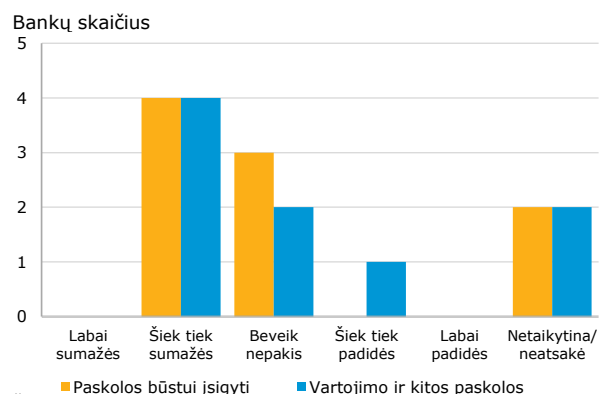
b) Vartojimo ir kitos paskolos

11 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis kredito namų ūkiams standartai?

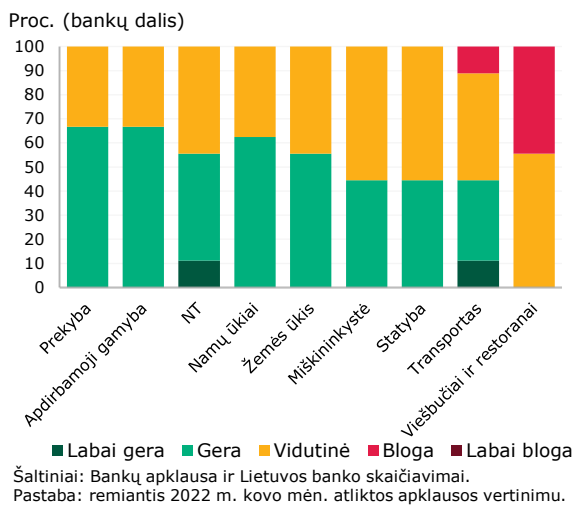

12 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis paskolų namų ūkiams paklausa (išskyrus įprastus sezoninius svyravimus)?

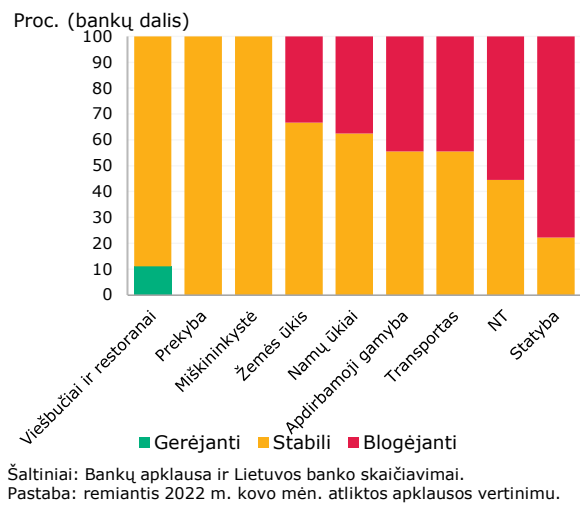

SKOLININKŲ BŪKLĖS VERTINIMAS

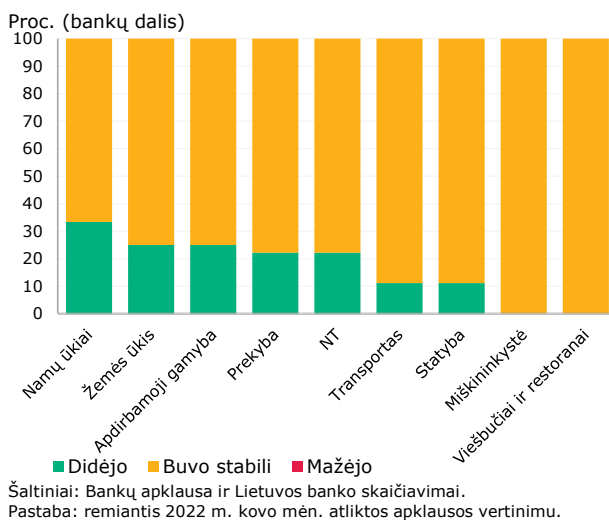
13 pav. Kaip vertinate įmonių (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkių finansinę būklę?

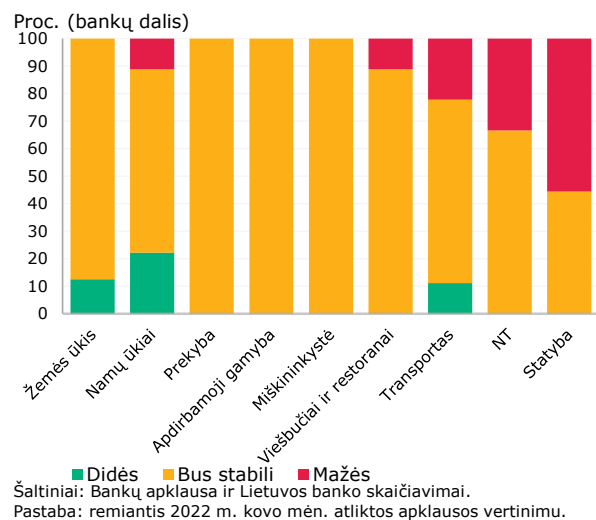
14 pav. Kaip vertinate įmonių (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkių finansinės būklės raidą?

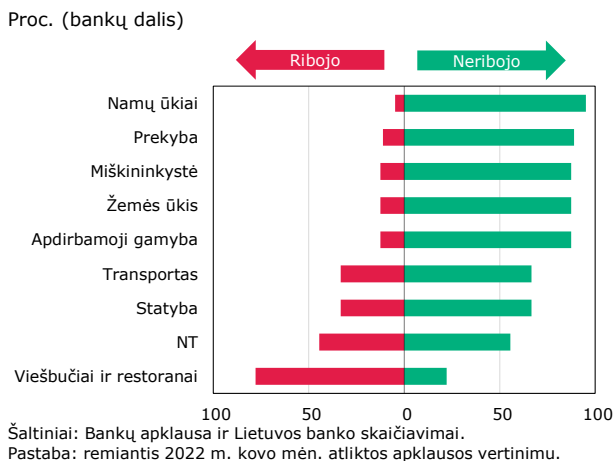
15 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito bankų konkurencija dėl skolinimo įmonėms (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkiams?

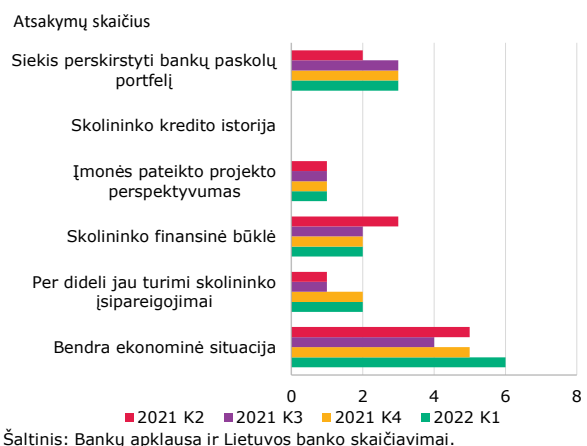
16 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis bankų konkurencija dėl skolinimo įmonėms (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkiams?

17 pav. Ar Jūsų bankas pastarąjį ketvirtį riboja paskolų teikimą kurios nors ekonominės veiklos įmonėms ar namų ūkiams?

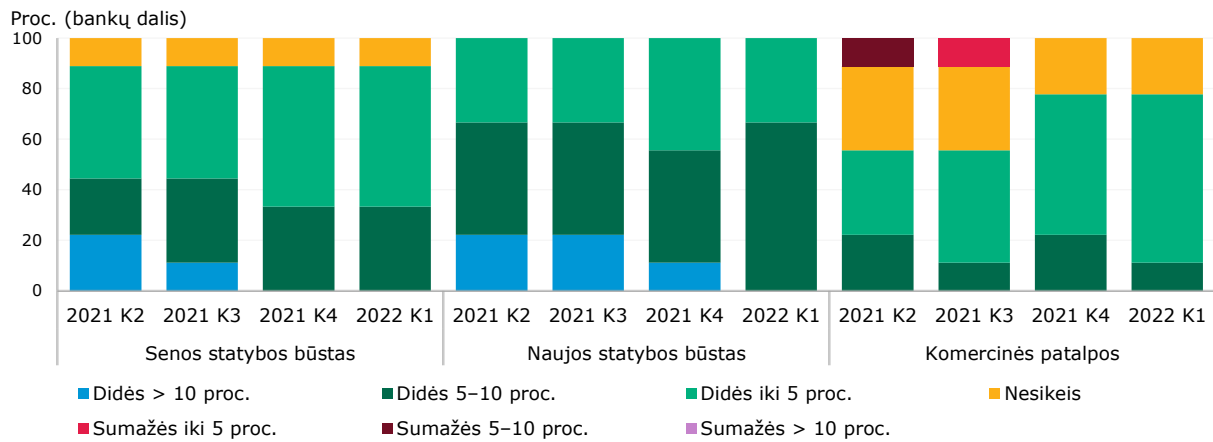

18 pav. Jeigu Jūsų bankas riboja paskolų teikimą, kokios priežastys paskatino tai daryti?

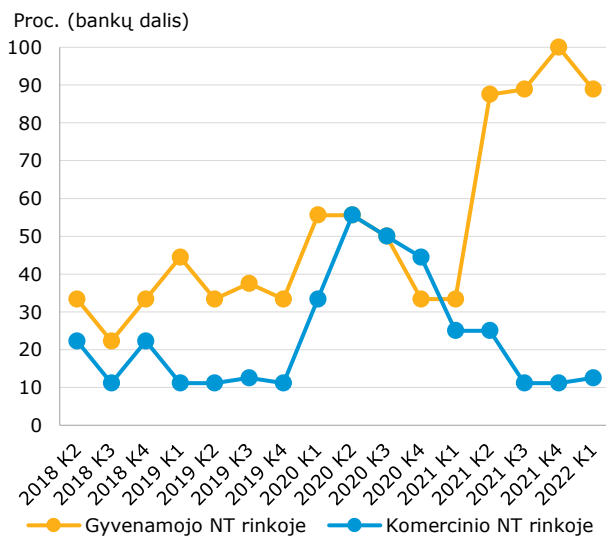
NEKILNOJAMOJO TURTO RINKOS RAIDA

19 pav. Kaip per artimiausius metus pasikeis NT kainos?

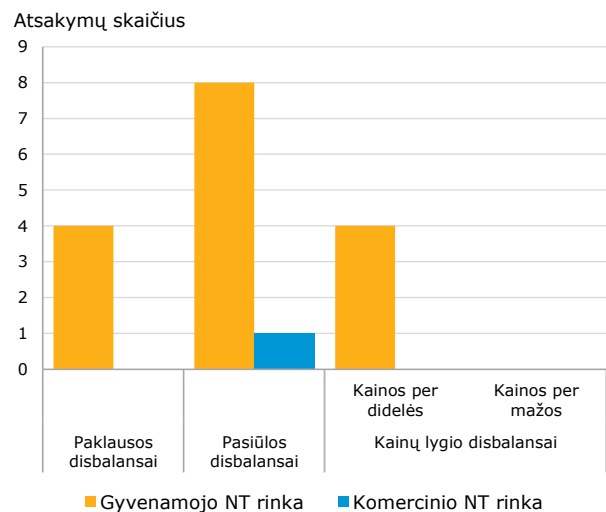
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

20 pav. Ar šiuo metu pastebite disbalansų NT rinkoje?

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
 Pastaba: bankų, išvelgiančių disbalansus NT rinkoje, dalis.

21 pav. Jei šiuo metu pastebite disbalansų NT rinkoje, ar tai yra paklausos, ar pasiūlos disbalansai?

Šaltinis: Lietuvos bankas.
 Pastaba: remiantis 2022 m. kovo mėn. atliktos apklausos vertinimu.